

СПИСОК ДЖРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

3. Barack Obama. The White House President Barack Obama – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.whitehouse.gov/briefing-room/Speeches-and-Remarks/>
4. Cambridge Dictionary Online. Free English Dictionary and Thesaurus – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/>
5. Collins English Dictionary – Complete and Unabridged © HarperCollins Publishers 1991, 1994, 1998, 2000, 2003 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/>
6. George Bush. The White House President George W. Bush – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/>
7. Merriam-Webster's Online Dictionary 11th Edition – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/>
8. Tony Blair. The official site of the British Prime Minister's Office – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20061023193551/http://number10.gov.uk/page6825>

Надія Єсипенко
(Чернівці)

ТЕОРІЯ ПРОФІЛЮВАННЯ В КОГНІТИВНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Розглядаються теоретичні засади принципу профілювання концептів, розроблені та постульовані провідними вітчизняними та закордонними когнітологами. Робляться висновки про можливість використання теорії профілювання в аналізі актуалізації концептів у прецедентних художніх текстах.

Ключові слова: теорія профілювання, когнітивна семантика, концепт, прецедентний текст.

Рассматриваются теоретические основы принципа профилирования концептов, разработанные известными отечественными и зарубежными когнитологами. Предлагаются выводы о возможности использования теории профилирования в анализе актуализации концептов в прецедентных художественных текстах.

Ключевые слова: теория профилирования, когнитивная семантика, концепт, прецедентный текст.

The article deals with the theoretical principles of the concepts' profiling, which are initiated and elaborated by prominent national and foreign cognitologists. The conclusions are drawn of the possibility to apply a theory of concepts' profiles in the analysis of concept's embodiment in the precedent texts of fiction.

Key words: theory of concepts' profiles, cognitive semantics, concept, precedent text.

У річищі сучасної когнітивної лінгвістики простежуємо відхід від логічно-раціонального опису концептів і фіксуємо спроби тлумачення їх структури через моделі організації знань: пропозиції, фрейми, домени, схеми, сценарії, ментальні моделі (Ч. Філмор, Р. Ленекер, Б. Рудзка-Остін, А. Вежбицька, Р. Джекендофф,

Дж. Лакофф, А. Голдберг, У. Крофт, Л. Талмі, М. Кронгауз, Ю. Апресян, К. Рахіліна, С. Жаботинська, А. Мартинюк та ін.). Це зумовило розвиток низки теорій, зокрема теорії профілювання концептів. *Актуальним* залишається вивчення сфер вираження концептів під впливом знань, переживань, досвіду індивіда та вербального втілення концепту під дією цих чинників.

Мета статті полягає в аналізі поетапного становлення теорії профілювання у вітчизняній та зарубіжній когнітивній лінгвістиці; висвітленні основних термінів та дефініцій; розгляді можливості використання теорії профілювання в аналізі актуалізованих у прецедентних текстах концептів. *Завдання* статті вбачаємо ось у чому: поінформувати читача про історію формування теорії профілювання; викласти різні погляди на принципи профілювання; накреслити шляхи профілювання актуалізованих концептів у художніх творах у сферах їх вираження (доменах) на основі висновків про сполучуваність імені концепту та його слів-консоціатів.

Основоположником теорії профілювання вважається американський лінгвіст Рональд Ленекер. У 1976 році вчений розробив теорію, що набула назви "когнітивна граматика", хоча сам термін вперше з'явився в статті Дж. Лакоффа й Г. Томпсона "Представляємо когнітивну граматику". У 1987 році були опубліковані перший том "Foundation of cognitive grammar" Р. Ленекера (другий – в 1991 році), а також етапні для цього напряму книги "Women, fire and dangerous things" Дж. Лакоффа і "The Body in the Mind" М. Джонсона. На думку Р. Ленекера, когнітивна граматика тісно пов'язана з когнітивною семантикою.

Основою когнітивної семантики є здатність людини описувати, тлумачити одну і ту ж ситуацію по-різному. Значення мовних і мовленнєвих одиниць може походити як від концептуального змісту, що виникає у свідомості, так і від тлумачення, що накладається на цей зміст. Зміст мовного вираження визначається набором когнітивних областей (доменів).

Будь-який концепт занурений у *домени* (domains), які утворюють структуру, що найкраще співвідноситься з філморівським поняттям фрейма [14]. Домени утворюють той семантичний фон, із якого виділяється концепт: концепт "дуга" розуміється з опорою на уявлення про коло. В цьому випадку домен у концепту один, але зазвичай до доменів входять і час, і простір, й ін. [7, с. 361].

Домен – "концептуальна структура, що слугує контекстом

(фоном) для виділення (профілювання) концепту" [5, с. 21]. Поняття "домен" впливає із центрального принципу когнітивної семантики, відповідно до якого концепт не слід розглядати як ізольовану, атомарну одиницю людського досвіду. Концепт можна адекватно осмислити лише в контексті структур фонових знань, частиною яких він є [4, с. 4; 12, с. 2; 11, с. 34]. "Домен" є найбільш загальним терміном, що використовується на позначення таких фонових структур.

Кожен домен містить набір ознак (*dimensions*), кожна з яких сама може інтерпретуватися як окремий домен, наприклад, "гон", "яскравість", "насиченість" для концепту кольору. Іноді над ознаками, над рольовою структурою виявляється певна "надбудова" – Лакофф [15] називає її "ідеалізованою когнітивною моделлю" (*idealized cognitive model*). Це всі наші уявлення про об'єкт відразу, в цілому, певний "нероздільний образ", який і породжує ознаки, рольову структуру і т.д. [7, с. 361].

Концепт може слугувати доменом для інших концептів і, водночас, підтримуватися як одним доменом, так і кількома [12; 15; 16]. Проте існує межа, далі якої редукція стає неможливою. Р. Ленекер відображає ці відношення в термінах "базових і небазових" доменів [16].

До базових доменів відносять такі, що не підлягають редукції й не можуть бути поясненими в інших термінах. Прикладом базових доменів, зафіксованих у "Глосарію когнітивної лінгвістики" Вів'єн Еванс, є "space, colour, pitch, temperature, pressure, pain, odour, time, emotion" [13, с. 11]. Базові домени займають найнижчий щабель у концептуальній ієрархії: вони організують примітивне репрезентативне поле, необхідне для появи будь-якого концепту; формують обсяг концептуального потенціалу, який по-різному використовується конкретними концептами [16, с. 149]. У базових доменів немає фону, вони самі слугують вихідним, найбільш узагальненим (схемним) фоном для розуміння інших концептів [4].

Решта доменів, яких переважна більшість, уважаються небазовими. Небазовий домен становить собою фоновий концепт або концептуальний комплекс різного ступеня складності [16, с. 150]. Різниця між базовим і небазовим доменами відносна. Не всі концепти визначаються в термінах базових доменів. У більшості випадків фоном стають домени вищого ієрархічного рівня концептуальної організації, що пов'язані з базовим доменом

кількома проміжними рівнями [4, с. 4–5]. Складність наростає у напрямку від мінімальних концептів до більш розроблених сутностей (наприклад, "конфігурація людського тіла") й цілісних систем знань (зокрема, "гра в бейсбол") [16, с. 150].

Варте уваги співвідношення концепту й домену. Так, Л. Талмі проводить паралель між парами "концепт – домен" і "фігура – фон". Протиставлення "*фігура – фон*" (figure and ground) запроваджено в лінгвістичний вжиток саме цим американським типологом [17]. Відомо, що людина сприймає й членує дійсність нерівномірно: певна інформація для людини базова, первинна, а деяка – нова, найбільш значуща в даний момент. У лінгвістичній теорії це протиставлення пов'язується з поглядом мовця на ситуацію: те, що для одного мовця важливо, для іншого вже втратило свою актуальність. Для відображення цього феномену була побудована теорія комунікативної організації тексту, в якій у різних її напрямках використовувалися такі пари понять, як дане – нове, тема – рема, топік – фокус. Проте такі переходи не завжди можливі. Л. Талмі помітив лексичну заданість розподілу уваги мовця в деяких контекстах. Наприклад, з двох речень 1) "The bike is near the house", 2) "The house is near the bike" друге вимагає додаткових контекстних умов, щоб стати прийнятним. У кожній ситуації мовець розрізняє рухомі (або потенційно рухомі) об'єкти, фігури, і нерухомі – вони утворюють фон, на якому фігури рухаються.

Це протиставлення легко переноситься в час: подія (фігура) може відбуватися під час певного процесу (фону), але не навпаки, наприклад: "Shah Rukh ruled through / around Christ's crucifixion".

І фігури, і фон мають свої властивості. Фігури мобільні (в часі та просторі), вони мають просторові й часові межі (об'єкт на фоні простору, факт на фоні процесу), тяжіють до визначеності. Фоном, навпаки, виступають нерухомі, громіздкі об'єкти, не обов'язково визначені, і вони часто не мають просторових або часових меж. Існування фону є необхідною умовою для осмислення фігури і навпаки [7, с. 366–367].

Р. Ленекер співвідношення "концепт – домен" описує як "*профіль – база*" (profile and base) у межах своєї теорії когнітивної граматики. Рональд Ленекер – великий теоретик і один із засновників когнітивної семантики як окремого напрямку. Згідно з профілюванням, будь-яка мовна одиниця викликає у свідомості певну базу й виокремлює в ній відповідні підпорядковані когні-

тивні структури – профілює їх відносно бази. Профілювання ґрунтується на відомій психологічній антиномії фігури й фону, описаній вище і використаній ще у 1921 р. датським психологом Е. Рубіном, ужитій у гештальтпсихології німецькими дослідниками В. Кьолером, В. Коффкою, К. Левіном й ін. [8, с. 384].

Профіль є відповідником фігури, а база близька за змістом до фону, хоч відрізняється від нього відношенням до профілю. База представляє профіль у плані включення його до єдиної концептуальної структури свідомості. Наприклад, слово "берег" викликає у свідомості базу суміжності "води і суші", яка у свою чергу виступає профілем концептуальної бази [8, с. 384]. А концепт "гіпотенуза" профілюється на фоні бази "трикутник" [16]. У подібний спосіб концепт "кінь" профілюється стосовно бази "біологічні види", а "молоток" – стосовно бази "види артефактів" [14, с. 234]. База – це концептуальна сфера, в якій отримує значення профіль як складова бази або те, чого не можна уявити без бази.

Звертаючись до проблем лексичної семантики, західна лінгвістична традиція шукає тут систему й правила, мислить класами слів і бачить між ними спільне. Тому, на думку К. В. Рахіліної, пропонуються не точні й детальні тлумачення, а умовні схеми тлумачень, які можна порівнювати між собою. Порівнювати можна не лише близькі синоніми, а й, із лексикографічного погляду, просто різні речі (наприклад, дієслова руху і дієслова почуттів [7, с. 371]). Профіль і база Р. Ленекера дають підстави для такого порівняння. Профіль виділяє в семантиці слова ту грань, яка описує найГРУбіший її контур, щось на зразок таксономічного класу для імені. В цьому смислі це розширення ідеї топологічних типів Л. Талмі [17] на всю царину семантики: у своєму сприйнятті концептів людина оперує не окремими семантичними ознаками, а цілісними образами. Контури або профілі цих образів дають можливість носію мови проводити аналогії між різними концептами, порівнювати їх, замінити один на другий у контекстах.

Питання "портрета предмета пізнання" розглядав Є. Бартмінський. У процесі творення такого "портрета", коли промальовуються окремі фрагменти образу предмета, відбувається лінгвокогнітивний відбір й інтерпретація окремих культурно значущих смислів і їх знакове кодування у вигляді сем семантичної структури слова чи фразеологізму. Отже, утворення мовного портрету, згідно з Є. Бартмінським, є способом організації мінімальних

сміслових елементів усередині мовного значення. Самі смислові елементи похідні, виникають у процесі фіксації ознак, якостей, властивостей і функцій пізнаваного людиною об'єкта. Відібрані в такий спосіб ознаки науковець називає профілем. "Різні профілі є не різними значеннями, а способами організації смислової структури того чи іншого значення" [10, с. 220].

Між концепціями профілів Р. Ленекера і Є. Бартмінського існує відмінність. У їх концепціях відрізняються основи профілювання. Перший вбачає основою суспільну, етнокультурну свідомість, а другий – свідомість суб'єктивну, індивідуальну [16; 10]. На відміну від Р. Ленекера, який лімітує профілювання межами спостереження, Є. Бартмінський вважає, що межі формують різні коди (вербальний, поведінковий, міфологічно-ідеологічний, предметно-символічний).

Співвідношення концепт–домен у когнітивній граматиці Р. Ленекера також порівнюється з поняттям "активної зони". Це поняття близьке до (семантичної) сфери дії: активна зона в семантичному представленні лексеми не існує сама по собі, а виникає в контекстному вживанні, причому в залежності від контексту можуть активізуватися різні аспекти семантики лексеми. Наприклад, в імені "box" у контексті прийменника "in" активується те, що пов'язано з внутрішньою частиною ємності, а в контексті прийменника "on" – те, що пов'язане з її поверхнею [1].

Концепт створює потенціал для існування ряду більш конкретних концептів. Ці концепти, у свою чергу, створюють домени, в межах яких з'являються інші концепти, і т.д. У ході розвитку нашого ментального досвіду постають різні за обсягом і ступенем складності концептуальні ієрархії. Для здійснення аналізу таких ієрархій виникає необхідність розмежування доменів різних рівнів. Із цією метою С.А. Жаботинська пропонує такі терміни: "концептосфера" (весь аналізований поняттєвий простір"); "домен" (інформаційний вузол у межах концептосфери"); "парцела" (вузол у межах домену), "концепт" (конституант парцели, позначений окремим словом або іншою мовною одиницею). У випадку більшої кількості рівнів ієрархії пропонується виділення "суб-доменів", "субсфер", "субпарцел" [4, с. 5].

Для інтерпретації значення одиниці мови, що репрезентує концепт, як правило, необхідні знання, що стосуються не одного домену, а певної їх сукупності – *матриці доменів* (*domain matrix*) [13, с. 63]. Підґрунтям організації доменів є принцип, згідно з

яким домен, що складає безпосередню царину концепту (immediate scope), співвідносний з іншими доменами, що містять весь обсяг знань, необхідний для розуміння концепту, тобто складають максимальну царину концепту (maximal scope). Наприклад, лексема "uncle" забезпечує доступ до матриці доменів "genealogy", "person", "gender", "birth", "life cycle", "parent / child relationship", "sibling relationship" [13, с. 64].

Водночас існують праці, в яких профілювання розглядаються в іншому ракурсі. Д. Крістл вибудовує власний підхід, опираючись на профілювання, що застосовувалося у лікуванні людей з порушенням мовлення. Науковець розвиває *стилістичне профілювання*, основою якого є поділ пацієнтів на групи відповідно до спільних ознак їхнього мовлення з метою виявлення характерних рис, наприклад, вживання певних слів, довжини чи складності речень, наявності підрядних речень.

І.Г. Серова досліджує проблему профілювання у російській когнітології, беручи за основу теорію Р. Ленекера. Вона вивчає системне значення і мовленнєвий смисл з точки зору принципу базово-профільної організації значення. Дослідниця зазначає, що не всі слова вказують на свою концептуальну базу однозначно. Часто важко помістити слово в когнітивний контекст, оскільки його значення профілюється відносно кількох когнітивних областей (доменів) [9].

На думку А. М. Приходька, профілювання ("профілізація" – термін А. М. Приходька) виступає одним з прийомів семантичної об'єктивації концептів. Він вважає, що "профілізація є варіативною презентацією концепту в асоціативному полі індивіда, який виявляє в ньому чи приписує йому додаткові чи нові властивості" [6, с. 211]. Техніка профілізації полягає у варіативності прийомів матеріального втілення потенційних можливостей концепту. Автором вирізняються чотири прийоми профілізації: метафорична, синонімічна, паремійна й алюзивна профілізації. За допомогою метафоричної профілізації відбувається суб'єктивне озвніщення Ваня концептів. У центрі уваги метафорики перебувають перцептивно-образний і валоративний компоненти концепту. Одним із проявів метафори чи жартів є алюзивна профілізація. Алюзія полягає у співвіднесенні об'єкта мовлення із ситуацією чи подією, описаних в іншому тексті, що не називається. Алюзія найчастіше реалізується через актуалізацію одного імені концепту через інше

зв'язкам, які ґрунтуються на конотативному значенні слова. Синонімічна профілізація репрезентує певний концептуальний інваріант його синонімом. Синонімія уможливує аранжування концептів у їх специфічній актуалізації в різних соціальних прошарках (у вигляді сленгу, аргю, пейоративів): joy, happiness, pleasure, delight. Паремійна профілізація як аналітичний спосіб об'єктивації концептів базується на прислів'ях, приказках, Анекдотах, афоризмах. Паремійна об'єктивація концептів може відбуватися у двох напрямках: фразеологічна одиниця може сама ототожнюватися з концептом (наприклад, "без рук, без ніг, а узорі малює – мороз"), а може бути засобом його лінгвокультурної профілізації.

Теорія профілювання добре спрацьовує в аналізі актуалізації концептів у прецедентних текстах. Особлива увага до художньої картини світу, до прецедентних текстів не випадкова, саме авторська мова гнучка й більш чутлива до змін як у мовному, так і в соціально-культурному середовищі. На відміну від дослідження концептів на основі їх тлумачення у словниках, сталих фразеологізмів, синонімічного й антонімічного рядів тощо, авторський текст дає змогу побачити матеріал в іншому ракурсі, уможливує порівняльний аналіз загальнонародних й індивідуально-авторських особливостей осмислення концепту та виявлення сфер його вираження (доменів) в окремому прецедентному творі.

Для відтворення концептів у тексті важливими є: на поверхневому рівні – *лінгвальний контекст*, репрезентований лексемами; на глибинному рівні – загальний *фонд знань* автора про культурні поняття. За актуалізації концептів у прецедентних творах наявна опора на певні параметри чи ознаки об'єкта концептуалізації різного ступеня узагальнення, що в процесі усвідомлення письменники впорядковують через розподіл їх в окремі сфери на основі специфічно організованих знань про світ. Когнітивні ознаки, які лежать в основі того чи того концепту, є векторами конфігурацій смислів, що найповніше виражені не в самому нечітко структурованому концепті, а в більш упорядкованих когнітивних структурах – доменах і матрицях доменів. *Домен* – безпосередня царина концепту, що являє собою контекст певної галузі фонових знань; *матриця доменів* – максимальна царина концепту, яка містить увесь обсяг знань автора, необхідний для профілювання концепту. Концепти, актуалізовані у прецедентному тексті, – це реконструкти з концептуальною структурою специфічної природи, що

максимально пов'язується з індивідуальним когнітивно-перцептивно-афективним досвідом, особистими орієнтирами, унікальністю проходження дійсності крізь призму свідомості автора твору [2].

Взаємозв'язок між концептуальним і мовним через семантику мовного знака дає змогу виводити домени профілювання концептів із *мікроконтекстуальної сполучуваності*, що визначається як здатність імені концепту поєднуватися зі словами-консоціатами на основі асоціативних, ситуаційних і семантичних зв'язків між ними у фрагменті твору.

В умовах конкретного слововживання імені концепту його *лексичний потенціал* забезпечує доступ до концептуального змісту, що фактично є набором когнітивних моделей – доменів. Лексичний потенціал імені концепту визначають *широта й інтенсивність сполучуваності*, що піддаються лінгвостатистичним підрахункам. Кластерний і кореляційний аналізи встановлюють зв'язки між елементами матриці доменів актуалізованого в тексті концепту, що дає змогу вести мову про цілісну концептуальну структуру. Наукова цінність такого кореляційного зіставлення полягає у встановленні залежності між іменем концепту і словами-консоціатами від частотних характеристик їхнього вживання при використанні квантитативних методик, що раніше не був застосований у дослідженнях такого спрямування.

Критерієм доцільності опису цілісних когнітивних структур є знаходження фонів виокремлення концептів, що виникають і нівелюються під дією соціально-культурних, історичних чинників та власного досвіду автора.

Отже, в процесі профілювання концепту та його актуалізації в прецедентному тексті лексема-ім'я концепту, як будь-яка мовна одиниця, викликає у свідомості автора певні сфери знань, переживань, уявлень й вирізняє в ній релевантні підпорядковані когнітивні структури. Сфери вираження концепту (домени) у свідомості письменника формуються на основі, по-перше, англосаксонської концептосистеми, в яку включений кожен концепт, по-друге, особистих енциклопедичних знань автора про предмет концептуалізації, на його попередньому досвіді, переживаннях, уявленнях, по-третє, на його лінгвістичній компетенції, що виражається у підборі лексичних засобів для інтеріоризації концептуальних структур. Концептуальними структурами, що слугують контекстом для профілювання концептів, є домени. В одного

концепту може бути кілька доменів вираження, адже концептам, що формувалися впродовж тривалого відрізка розвитку культури, притаманний широкий спектр ознак, якостей, властивостей і функцій. Домени складаються в цілісну матрицю, що максималь-но повно профілює концепти.

Перспективним напрямом подальших лінгвістичних студій видається вивчення складних концептуальних структур через звернення до структурованого фонового знання, що еволюціонує в часі і долучається до соціокультурних процесів, тому є інструментом для діахронічних досліджень концептів, протиставлених статичним описам об'єктивації ментальних сутностей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуславский И. М. Сфера действия лексических единиц / И. М. Богуславский. – М. : Школа: «Языки русской культуры», 1996. – 460 с.
2. Єсипенко Н. Г. Базові англосаксонські лінгвокультурні концепти: когнітивний і квантитативний підходи (на матеріалі англосаксонських творів XVIII – XX століть) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спеціальність 10.02.04 "Германські мови" / Н. Г. Єсипенко. – Чернівці, 2013. – 36 с.
3. Єсипенко Н. Г. Культурний концепт і прецедентний текст як елементи англосаксонської культури / Н. Г. Єсипенко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць / відп. ред. Н. О. Данилюк. – Луцьк : ВНУ, 2012. – Вип. 23 : Філологічні науки. – С. 44–48.
4. Жаботинская С. А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход / С. А. Жаботинская // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2009. – № 848. – С. 3–10.
5. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 196 с.
6. Приходько А. М. Семантична об'єктивація концептів / А. М. Приходько // Лінгвістика XXI століття : нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2007. – С. 208–217.
7. Рахилина Е. В. Когнитивный анализ предметных имен: семантика и сочетаемость / Е. В. Рахилина. – [Изд. 2-е, испр. и доп.]. – М. : Издательский центр "Азбуковник", 2010. – 448 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
9. Серова И. Г. Когнитивные механизмы формирования гендерных смыслов / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ephil-herzen.com>
10. Bartminski J. Stereotypy jezykowe / J. Bartminski, J. Panasiuk // Wspolczesny jezyk polski – Lublin, 2001. – 372 s.
11. Carston R. Thoughts and utterances: The pragmatics of explicit communication / R. Carston. – L. : Blackwell, 2002. – 418 p.
12. Clausner T. Domains and Image Schemas / T. Clausner, W. Croft // Cognitive Linguistics. – 1999. – Vol. 9, № 2. – P. 1–31.

13. Evans V. Cognitive Linguistics : An Introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. – 830 p.
14. Fillmore Ch. Frames and the semantics of understanding / Ch. Fillmore // quaderni di semantica. – 1985. – V. 6. – № 2. – P. 222–254.
15. Lakoff G. Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind / G. Lakoff. – Chicago : University of Chicago, 1987. – 642 p.
16. Langacker R. W. Concept, Image and Symbol: the Cognitive Basis of Grammar / R. W. Langacker. – Berlin : Mouton de Gruyter, 1991 – 395 p.
17. Talmy L. Figure and ground in complex sentences / L. Talmy // Universals of human language [Greenberg et al (eds)]. – Standford : SUP, 1978. – Vol. 4. – P. 625–649.

**Сергій Кантемір
(Чернівці)**

ПРО РОЗМЕЖУВАННЯ ЗМІСТОВИХ ОДИНИЦЬ МЕНТАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

Розглянуто співвідношення основних семантичних категорій – значення, поняття і концепту. Вивчаючи семантику мовних знаків, варто враховувати три принципові сутності: 1) лексичне значення чи конгломерат лексичних значень як лінгвістичні знання; 2) поняття як семантичну (логічну) одиницю; 3) концепт як ментальну структуру, що містить певні культурні знання, як сегмент соціальної реальності, який може проявлятися у формі образів, понять і символів.

Ключові слова: семантика, (лексичне) значення, поняття, концепт.

Рассматривается соотношение основных семантических категорий – значения, понятия и концепта. Изучая семантику языковых знаков, следует учитывать три принципиальные сущности: 1) лексическое значение или конгломерат лексических значений как лингвистические знания; 2) понятие как семантическую (логическую) единицу; 3) концепт как ментальную структуру, содержащую в себе определенные культурные знания, как сегмент социальной реальности, который может проявляться в виде образов, понятий и символов.

Ключевые слова: семантика, (лексическое) значение, понятие, концепт.

The paper deals with the three basic semantic categories: meaning, sense, and concept in modern linguistic studies, with the focus on the clarification of their correlation. The need for demarcation of the terms meaning, sense, and concept is determined by the lack of an established metalanguage of cognitive linguistics. This has become apparent in various interpretations of the same terms and a continuous process of creating the new ones which compete with the old terms in their usage and definition. When dealing with the semantics of linguistic signs, one must take into account the three fundamental points of such analysis: 1) lexical meaning or conglomeration of lexical meanings as linguistic knowledge; 2) sense as a semantic (logical) unit; 3) concept as a mental structure that suggests certain cultural knowledge, as a segment of social reality that can be manifested via images, notions, and symbols. Still, a prevailing view in cognitive linguistics which postulates that for the objectification and existence of a concept as a mental unit, its verbal nomination